

Ha a földön mindenk a jót, mint jót ismerik,
Akkor már azt is tudják, hogy mi a nem jó.
Mert a lét és nemlét egymást teremtik.
Nehéz és könnyü egymást kiegyesítik.
Rövid és hosszú egymást alakítják.
Magas és mély egymásnak megfordítottjai.
Előbb és utóbb követik egymást.
Tehát az elhivatott is :
Marad a hatásnál mesterkedés nélkül ;
Oktat beszédek nélkül.
Minden hozzáfordul
És ő nem fordul el tőlük.
Alkot, de nem birtokol,
Hat, de nem tart meg magának semmit
Ha a mű kész,
Tovább halad
És épen ezért, mert tovább halad,
Ő nem marad egyedül“.

E lételnek a címe Laotse-nél : a személyiség ápolása. Tehát ez lehet a fő cél : a személyiség ápolása.

Itt szerepel a mai napon először az *elhivatott*, ahogy Laotse nevezi az ő emberideálját. Az elhivatottat. Azonban ez az emberi ideál nem valami lehetetlen dolog. Nem az élettől elforduló ember, nem is az élet és emberek fölé emelkedő ember : hanem egy létezhető, hus és vérből való ember, aki benne él az élet apró bajaiban, egy jó ember, egy szorgalmas ember, egy nemes gondolkodásu ember, egy önzetlen, egy önfeláldozó, egy megbocsátó, egy álhatalos, egy szerény ember.

És ha azt kérdezzük, hogy vannak-e ilyen emberek ? Vannak, bizony vannak, mert mindnyájan ilyenfélék vagyunk. Nem vagyunk tökéletesek, de örülünk, egy kis melegséget érzünk a szivünkben, ha csak egy kicsit is ilyenek tudunk lenni. És ha nem is vagyunk egészen ilyenek, de közeledhetünk erre felé.

Hogyan közeledhetünk erre felé ? Bizonyára mindenkit érdekelne. Mit mond erre Laotse ? E tételének címe : Békesség a földön. A békeségben közeledhetünk az emberi ideál felé. És hogyan lehet békeséget csinálni ?

„A jobbakat nem kell kitüntetni
Ugy el lehet kerülni, hogy az emberek civakodjanak.
Nehezen megszerezhető javakat nem kell értékesnek tartani :
Ugy ellehet kerülni, hogy az emberek tolvajokká legyenek.

Semmi kívánatosra nem nézni,
Ugy el lehet kerülni, hogy a sziv zavarba jön.
Tehát az elhivatott életrendje :
Szívét a vágyaktól üressé teszi és a testét ügyessé ;
Gyengíti vágyait és edzi csontjait ;
Gondoskodik arról, hogy az emberek (zavaros, fél) ismeretek és vágyak
[nélkül legyenek.
És hogy azok az u. n. tudákosok ne merjenek tevékenykedni.
Gyakorolni a nem tevékenykedést.
Akkor minden rendbe jön“.

Tehát nem kíván lehetetlenséget. Egészséges, erős test, egyszerű életmód. Egyszerű gondolkodás. Egyszerű emberi érzések. Nem szabad sokat okoskodni, mindent jobban tudni és mindent masképen csinálni akarni. Nem kell a világot mindennap újra rendezni. Azok az ismeretek, amelyek mindennap egy új világrendet találnak ki, nem megbízhatók ; az ilyen megismerőket nem szabad kormányozni engedni. Kormányozni csak az életből fakadó elvek szerint kell. Ezek pedig nem olyan sokfélék.

Milyenek lehetnek ezek az elvek ?

Erre újra így felel :

„Valamit megtartani akarni és amellet tulságba vinni :

Nem érdemes a fáradságra.

Valamit elintézni akarni és amellet mindig kegyetlennek lenni :

Azt nem lehet sokáig cselekedni.

Arany és drágakövekkel tele termet senki nem tud megőrizni.

Gazdag és előkelőnek lenni és e mellett még pöffeszkedőnek is :

Az magától felidézi a szerencsétlenséget.

Ha kész a nagy mű, visszavonulni :

Ez az égi hatalmak szokása“.

Azért Laotse nem aszkéta, nem veti meg a kincseket, nem itéli el a rangot, hiszen az első tételben mondotta már, hogy a föld porából vagyunk, tehát szeretjük a földi lét kincseit : de ha már az a szerencsénk van, hogy részünk van ezekben, akkor legalább ne legyünk pöffeszkedők. És a kincsek nemcsak a saját gyönyörűségünkre szolgálnak, hanem azok segítségével alkotni is kell valamit, ami másnak is használ. És ha a mű kész van, vissza kell vonulni, mert ez az égi hatalmak szokása. Akkor nem veszi senki rossz néven, hogy kincseket gyűjtöttünk.

Tehát Laotse nem itéli el a legköznapibb emberi vágyakat és cselekedeteket, amely kincseket gyűjt. De ajánlja, hogy a kincsekből valami nemes alkotást is hozzunk ki.

Vannak ilyen emberek ?

Hál' Istennek vannak. Ilyen embereknek köszönhetjük templomainkat, főgimnáziumainkat és országunk sok nagy intézményét.

Mi kell mind ehhez ?

Egy kis jóság.

„A legfőbb jóság olyan, mint a víz.

A víz jósága abban van, hogy ellenkezés nélkül minden lénynek használ. Ezért áll ő közel a nagy Alkotóhoz.

A lakásnál a jóság a helyben van ;

A gondolkodásnál a jóság a mélységben van ;

Az ajándékozásnál a jóság a szeretetben van ;

A beszédnél a jóság az igazságban van ;

A kormányzásnál a jóság a rendben van ;

Az alkotásnál a jóság a képességben van ;

A mozgásnál a jóság a helyes időben van ;

Aki nem erősködik a maga igazán,

Az minden szemrehányástól mentes marad“.

Tehát egy kis jóság kell, hogy meginduljon a lelkünkben az, ami minket az emberi ideál felé vezet. Egy kis jóság, mert ez közel áll a mindent alkotó világeszme lényegéhez.

Egy kis jóság, ami mindennek alkotó része. Jósága lehet a helynek, a beszédnek, a gondolkozásnak, az ajándékozásnak, a kormányzásnak és így tovább mindennek.

„Egy kis jóság, ami nem erőszakoskodik, hanem hat.

Egy kis jóság, ami segíti érvényesülni a világeszme ható erőit.

És lehetséges, hogy egy kis jósággal bárhol segíthetünk valamit“.

Laotse nem követel, hiszen az egész lénye szerény és folyton tanítja, hogy csak szerényen, csak visszahuzódni, de azért azt mondja a 10. tételben, hogy : vannak lehetőségek ; vannak lehetőségek.

„Aki megőrzi lelkének világosságát, hogy csak egyetlen egyet fog körül, ennek bizonyára nem lesznek belső harcai.

Aki lelkét együgyüvé és alázatossá teszi, az bizonyára olyan marad [mint egy gyermek.

Aki tisztogatja és rendezi belső szemlélődését, az bizonyára mentesül hibáitól.

Aki mint uralkodó szereti alattvalóit,

az bizonyára mesterkedés nélkül képes lesz hatni.

Aki előtt az ég kapui megnyílnak és bezárulnak,

Annak elég, ha csak tisztán befogadni képes.

Aki tisztá pillantással mindent áttekint.

Az nyugodtan ismeretek nélkül maradhat“.

Alkotni és nem birtokolni.
Hatni és nem megtartani.
Gazdagítani és nem uralkodni :
Ez a titkos élet v.
Ez a nagy Élet titka“.

Nem lehetetlen tehát, hogy az élet gyökereit, legmélyebb rugóit megértsük. Aki az élet mély ösztöneit megérti, az megérti az egyszerű emberek bajait ; aki az egyszerű emberek bajait megérti ; az szereti az egyszerű embereket ; aki az egyszerű embereket szereti, az lehet a birodalom ura. Az ilyen ember aztán segíti, táplálja, boldogítja, gazdagítja az ő embertársait. Ez a magas élet titka, a nagy élet titka, amelyik magába öleli az egész környezetét és még sem uralkodik rajtuk.

Természetesen mindezt megvalósítani nem oly könnyű, mint röviden elmondani. Laotse ezt tudja és meg is mondja, hogy a nehézség az énben van, abban az énben, amelyik gyakran szemben áll a világgal. Hogy mi az én ? Ezt így magyarázza : Az én az, amelyik szégyenkezni tud.

„Kegy megszégyenítő a félelem által.

Tisztesség nagy baj az én miatt.

Mit jelent az, hogy : „Kegy megszégyenítő“ a félelem által ?

A kegy megalázó valami : hogy megkapjuk-e reszketnünk kell érte, nehogy elveszítsük, reszketnünk kell érte.

Ezért mondom : kegy megalázó a félelem által.

És mit jelent az, hogy : „Tisztesség nagy baj az én miatt“.

Az ok, amiért egyáltalán nagy baj érhet engem az,

Hogy egy énem van.

Ha nem volna énem,

Micsoda baj érhetne akkor még engem ?

Épen ezért : Aki a saját énjében a világot tiszteli

Arra rá lehet a világot bízni.

Aki a saját énjében a világot szereti,

Annak bizony át lehet a világot adni“.

Tehát sok bajunk az éntől származik, de azért felfogása nem a buddhisták felfogása, hogy öljük meg magunkban az ént, hanem az első tétele szerint újra hivatkozik arra, hogy az énünkben a világ is benne van, benne van egy része a mindent alkotó világeszmének. Tehát ezt a nemesebb részt lássuk az énünkben, tiszteljük a világot az énünkben, akkor méltók vagyunk arra, hogy ránk bizzák a világot.

Mert ne gondolja valaki, hogy a saját énünkben a világot tiszteljük, akkor az énünk kárt szenvedne. Ez csak olyan, mintha az

igazi fényt eltakarnák előttünk. Ezért adja a 7. tételnek ezt a címet: Elárnyékolása a fénynek.

„Az ég örök és a föld is tartós.

Az ég és a föld örökkévalóságának az oka, hogy nem a saját életü-
[ket élük.

Ezért tudnak ők folyton éltetni.

Tehát az elhivatott ember:

Önmagát nem tolja előre

És az ő lénye mégis halad.

Lemond sok minden vágyáról,

De a lénye megmarad.

Nem úgy van-e tehát,

Hogy, mert ő semmi sajátágosat nem akar,

Épen azért a legsajátosabb sajátja beteljesedik“?

Laotse nagyon ismeri és érti az ügyes-bajos embert az ő bajjaival és érdekeivel. Ő nem azt kívánja, hogy teljesen lemondjunk mindenről. Hanem hivatkozik arra, hogy a nagy világeszme lényege életetadás és az a mi énünknek is része. Tehát az igazi világosság elárnyékolása, ha kizárólag csak a saját életünkre gondolunk. Gondoljunk arra is, de ne úgy, hogy azzal más halálát okozzuk. Az apró üzleteinknél legyünk igazságosak, használjunk másnak is, mert azzal magunknak is használunk.

Laotse tudja, hogy ez nehéz. Épen ezért nagyobb követelményekkel áll elő a vezető egyéniségekkel szemben.

A 26. tétel címe: a nehézségesnek a lényege.

„A nehézséges a könnyűnek a gyökere.

A nyugalom urrá lesz a nyugtalanság felett.

Tehát a nemes lélek is:

Egész nap vándorol enélkül, hogy nehéz terhét letenné.

Lehetnek gyönyörűségek a szemei előtt

Ő békésen marad egyedülvalóságában.

Mennyivel kevésbé szabad a birodalom urának

Az ő szívében a földkerekségét könnyelműen kezelni.

Ha könnyűnek veszünk valamit, elveszítjük a gyökeret.

Nyugtalanság által elveszítjük az uralmat“.

Laotse tudja, hogy az élet nem könnyű és a nagy feladatok még kevésbé könnyűek. De mégsem olyan nehéz, hogy ne kezdhetnénk bele. És épen ez, ha tudjuk, hogy a feladat nehéz, már nagy könnyüséget jelent, mert a nehézség tudata azt jelenti: hogy tudjuk a feladat lényegét, mert aki érzi a nemes élet értékét, annak már nem olyan nehéz némely dolgokról le is mondani. „Egész nap vándorol

anélkül, hogy nehéz terhet letenné!" Tehát ő a nagy gondolatot nem teszi le, ő mindig a nagy célt érzi maga előtt, ezért „lehetnek gyönyörűségek a szemei előtt, ő békésen marad egyedülvalóságában! Minél nagyobb rangunk van, annál nagyobbak a követelmények, mert hiszen cselekedeteink annál több embert érintenek. A követelmény a nemes érzület. Nem ódsiságok ezek, hisz mi is mind több és többet követelünk a magas rangok eléréséért, de a nemes létek követelése sehol sincsen ilyen világosan kifejezve, pedig nem lehet tagadni, hogy milyen sokat jelentenek, ha a vezető személyek nagy képességeivel mindig megfelelő nemes lélek is vele járna.

És ha egyszer már a nehézságot látjuk, hogyan lehet elérni a célt?

A 27. tételnek ez a címe:

Bölcs gyakorlás.

„Jó vándornak nem marad nyoma.

Jó vitatkozó nem hagy részt.

Jó számolónak nem kell számoló léc.

Jó záró nem zár lakattal és retesszel,

És még sem tudja senki kinyitni.

Jó kötő nem köt kötéllel

És mégsem tudja senki megoldani.

Tehát az elhivatott:

Ő mindig jóságos mentője az embereknek

Épen ezért nincsenek is romlott, elvadult emberek.

Ő mindig jóságos nemtője a teremtményeknek

Épen ezért nincsenek is megvetendő lények.

Ez az ő kettős megvilágosulása.

Ő a jó embereket a nemjók tanítóivá teszi,

És a nemjókat tanítványokként, mint gyurható anyagot a jók kezébe adja.

Aki nem tisztelné az ő mesterét

És aki nem szeretné az ő anyagát:

Az minden nagy ismeretek dacára is nagy elvakulásban volna.

Ez a legfontosabb titok“.

Talán folytatni lehet ezt a 49. tétellel:

„Az elhivatott szíve nem magára gondol.

Ő az emberek szívét magáévé teszi.

A jókhoz jó vagyok

És a nemjókhoz is jó vagyok;

Mert az élet maga a jóság.

A hűségesekekhez hűséges vagyok

És a nem hűségesekekhez is hűséges vagyok.

Mert az élet maga a hűség.

Az elhivatott a világban egészen csendesen él,
de azért a szívét kinyitja a világ számára.
Az összes emberek reája figyelnek és reá néznek.
Az elhivatott úgy bánik mindnyájukkal, mint gyermekeivel“.

Tehát, ha a nemes lélek egyszer tudja a nehézségeket, akkor már nem olyan nehéz az életben minden emberrel úgy bánnia, hogy azok megnyugodva menjenek el tőle. Jó bánásmódra még a kevésbé jók is jóval felelnek. Ha tudjuk a nehézségeket, nem lep meg, hogy az emberek furcsák, hogy az emberek önzők, hálátlanok ravaszkodók stb. Ő ezen nem esik kétségbe, hanem ezt az állapotot az egész emberiség javulására fordítja azáltal, hogy a nemjőket a jók tanítványaivá teszi. A jóknak így alkalmuk van jóságukban tökéletesedni és épen ezáltal javulnak a nemjők is. A mesternek szeretni kell az ő tanítványát, de a tanítványnak tisztelni kell az ő mesterét. Nézzük csak, hogy mennyire aktualis tétel. A mai nevelési vitákban, de bizony a mai társadalmi és világnézeti harcokban is állandó beszéd tárgya a *tekintély* kérdése. Nem új kérdés, de már rég eldöntött kérdés, hogy tekintély nélkül nincsen élet; tekintély nélkül csak zürzavaros élet van; de tekintély csak a nemes lelkületnek jár ki. A mai vitatkozók ezt nem mondják ki mindig ilyen világosan.

Kinek fáj a tekintély, ha a viszony két ember között az apa és gyermek viszonya? Azért voltak olyan modern bölcsek is, akik a szülői tekintély ellen is ádázkodtak már. Miért kell arra haragudni, aki nem magára gondol, hanem az emberek bajaival törődik? Mit árt a gyerekeknek, ha a szülőinek tekintélye van előtte, akik valóban szeretik őt? Vagy nem ártunk-e a gyerekeknek, ha őt még azzal sem segítjük a nemesülés útjára, hogy a szüeleivel szemben egy kis ön-mérséklésre készítjük? Hiszen az elhivatott azt mondja, „hogy a jókhoz jó vagyok

És a nemjőkhöz is jó vagyok,
Mert az élet maga a jóság
Mert az élet maga a hűség“.

Amíg élünk, csak addig lehetünk hűségesek nagy eszméinkhez, amelyek folyton lelkünk és szívünk tökéletesedését célozzák.

„Az élet maga a jóság“,
de meg kell dolgoznunk érte,
amíg elménk előtt ez az igazság megvilágosodik.

És legyen az élet a maga külső folyásában nyugodt, vagy viharos, a belső életünk értéke, a szívünk viszonya a mindeneket

alkotó világeszméhez marad ugyanaz. És ha viharos külső élet mellett a nemes lélek kénytelen visszavonulni, annál inkább kell készülnie arra, hogy a viharok elmúltával feléje forduljanak az emberek. Ő vezetője legyen nekik és megkezdje építő munkáját. Mert ez a világ sorja. Hogy erők, amelyek nem a világeszme világosságától vezéreltetnek, hatalomhoz jutnak, ez tény. De romboló hatásai csak ideiglenesen tudják megakasztani a nemes törekvések összefogó, nagy egységet alkotó munkáját. A nemes alkotások folyton összegeződnek, míg az akadályozó erőfeszítések átmeneti gátlásokban jelentkeznek.

Nyugodtan lehetünk optimisták, mert a nemes lelkek egy nagy láthatatlan közösséget alkotnak, egy nagy láthatatlan egységet; ez az egység a lelkük mélyén ható mindent alkotó és életető világeszme.

Dr. Gyulai Zoltán.

Pályázati hirdetés.

Az Unitárius Irodalmi Társaság:

1. *Dr. Ferenczy Géza* elnök adományából a következő pályafételeket tüzi ki: a) Megírandó bármelyik unitárius egyházközség története. Terjedelme egy nyomtatott iv lehet. Jutalma 1000, azaz ezer lei. Beadási határidő: 1938 november 1. Ennél a pályafételnél csak olyan munkák vehetők figyelembe, melyek a történetírás tudományos módszerével s a kérdés teljes irodalmának felhasználásával készíthetnek. b) Írandó egy unitárius vonatkozású és tárgyú történeti elbeszélés. Jutalma 1000, azaz ezer lei. Beadási határidő: 1938 november 1.

2. *Dr. Fazakas Miklós* ügyvéd adományából a következő pályafétel tüzetik ki: c) Írandó egy unitárius vonatkozású és tárgyú szép irodalmi elbeszélés. Jutalma 1000, azaz ezer lei. Beadási határidő: 1938 november 1.

Egyben felhívjuk az érdekeltek figyelmét arra, hogy a *Dr. Ferenczy Géza* elnök adományából már a múlt évben kihirdetett regény pályázatnak a beadási határideje: 1938 szeptember 15-e.

A gépirással vagy idegen kézírással készült pályamunkák *Szentmártoni Kálmán* főtítkár címére küldendők. (Cluj Liceul Unitarian). Határidő után beadott pályamunkákat nem veszünk figyelembe.

Vári Albert
alelnök.

Szentmártoni Kálmán
főtítkár.